

Türkiye’de Yargı “Kronik Kriz” İçerisindedir

Prof. Dr. Hasan Tahsin Fendoğlu
Anayasa Hukukçusu

Devletin üç önemli organından biri olan yargının Türkiye’de “kronik hasta” olduğu bilinen bir gerçektir. Yargının içerisinde bulunduğum 33 yıldır adaletin hastalığını bizatihi müşahede etmiş bulunuyorum. Türkiye’de davaların uzadığı –benim fiilen gördüğüm- 33 yıldır konuşulmaktadır. Eskiden sadece arazi davalarının kuşaktan kuşağa sürdürüğü konuşulurdu; şimdilerde ceza davalarının da uzun sürdürüğü anlaşılmaktadır.

59 uncu ve 60 ncı Hükümetler ülkemizde büyük açılımlar yaptı; Kürt açılımı, Alevi açılımı, Roman açılımı gibi. Üstelik bunların bazısı Osmanlıdan kalma sorunlardı. Artık yargı sorununun da üzerine gidilmesinin zamanı gelmiştir.

Yargının açıkça görülen sorunları karşısında kamu vicdanı tatmin edilmeli, yargı mutfağı artık düzeltilmelidir. Hukukta halkın güveni şarttır. Toplum hukuka güvenmezse, ihkak-ı hak devreye girer, toplumsal barış bozulur.

Şayet bugünlerde CMK’un 102 nci maddesi gereğince; cinayet işleyenler, katiller dışarı çıkmışsa, reform için artık beklemeye tahammülün olmaması gerekir.

Yargı bürokrasisi, Hükümetle “ağız dalaşı” yolunu seçerek “kamuoyunu başka yöne sevk etmiş” ama mızrak çuvala sığmamış, “yargının çıplak” olduğu bugünlerde tamamen açığa çıkmış ve yargı bürokrasisi suçüstü yakalanmıştır.

Kriz içerisine giren “yargının” sorunları konusunda bazisebepler sayılabilir;
-Dosyalar arttığı halde Yargıtay ve Danıştay’ın hacminin genişletilmemesi,
-davaların çok gecikmesi,
-kaliteli hukuk eğitiminin eksikliği,
-tutukluluk sürelerinin fazlalığı,
-cezaevlerindeki mahpus sayısının yüksekliği,
-istinaf mahkemelerinin kurulamaması,
-yargı bütçesinin azlığı,
-ağır ceza davalarında jüri sistemine geçilmemesidir.

Yargının krizde olmasının birinci nedeni Yargıtay’ın sorumluluğudur.Yeni daireler kurulmasına karşı çıkan Yargıtay, daha önce olduğu gibi bugünlerde de aynı görüşünü yinelemektedir. Oysa Yargıtay, şu anki yapısıyla daha 5 yıl (2015) elindeki dosyaları eritecek pozisyonda görülmemektedir. 2006 yılında Yargıtay’daki dosya sayısı 1.091.392 iken, 2010’da bu sayı, 1.831.419’a çıkmıştır.

Kaldı ki, dosya birikmelerine rağmen, günümüzde Yargıtay bazı dosyalara, hukuksal inceleme yerine **yerindelik** denetimi yaparak dosyaları yeniden incelemekte, bu da zaman almaktadır.

Ayrıca daireler farklı çalışmaktadırlar; örneğin, Yargıtay’ın **6 ncı** ceza dairesinin tutuklu dosyaları tüketilmiş iken diğer dairelerin tutuklu dosyalar konusunda bir karar veremediği anlaşılmaktadır.

Adalet Bakanı ve Yargıtay Başkanı’nın dediğine göre, **halen Yargıtay’da bekleyen dosya sayısı**, bir milyon 800 bin (**1.800.000**) adet olup, bu dosyalardan 50 bin (**50.000**) tanesinin henüz zarfı bile açılmamıştır. Yargıtay’ın bazı dairelerinde 5 yıl süreyle el vurulamayacak dosyalar birikmiştir.

Yargıtay’da zamanaşımına uğrayan dosya sayısı;

-2007’de 9 bin 111 dosya,
-2008’de 12 bin 354 dosya,
-2009’da 14 bin 809 dosya,,
-2010’da 19 bin 251 dosyadır (yaklaşık).

Bu haliyle bu ülkede adalet olduđu söylenebilir mi?

Durum böyle giderse, önümüzdeki 4 yılda zamanaşımına uğrayacak dosya sayısı ise, yaklaşık olarak;

-2011’de 25.000 dosya,
-2012’de 32.000 dosya,

-2013'de 42.000 dosya,
-2014'da 55 bin dosyadır.

Bu rakamlar yargıda reformun aciliyetini göstermektedir.

2011 bütçesine göre, Adalet Bakanlığına bütçeden ayrılan pay, yaklaşık 4 milyardır. Oysa aynı bütçede savunmaya yaklaşık 16, polise yaklaşık 10 milyar olmak üzere savunmaya toplam 26 milyar TL ayrılmıştır. Bu, adalete, savunmanın 1/6'i kadar bir bütçenin ayrıldığını göstermektedir ki bu miktar Almanya'dan 4 katı daha düşüktür. Şu halde yargı bütçesine, çağdaş ülkeler kadar para ayrılmalıdır.

Yargının krizde olmasının bir başka nedeni istinaf (bölge adliye) mahkemelerinin hala kurulamamış olmasıdır. İstinaf mahkemeleri 1944'den beri istenmekteydi.^[1] 2004 yılında yasa çıktığı ve 1 Haziran 2005'de yürürlüğe girdiği halde, Yargıtay ve HSYK uygulamayı erteletmiştir.

Oysa Yargıtay'ı dosyaların kuşatması altından kurtarmak ve bir içtihat mahkemesi haline getirmek için, mutlaka istinaf mahkemelerinin kurulması gerekir. Bir an önce bu mahkemeler kurulmalıdır.

[1] Bkz. H.T. FENDOĞLU, "Yargı Reformu Işığında İstinaf Mahkemelerinin Yeniden Kurulması Sorunu", Cumhuriyet ve Hukuk Sempozyumu'na sunulan bildiri, Düzenleyen: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü ve D. Ü. Hukuk Fakültesi, (Diyarbakır, 22-23 Ekim 1998), Yayımlayan D.Ü. Rektörlüğü, Diyarbakır-2000, ss. 106-115.

Alıntı (İktibas) Konusunda Açıklamalar

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesinde öngörülen şu şartlara uyulmalıdır: (1) İktibas, bir eserin "*bazı cümle ve fıkralarının*" bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla yapılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. (4) İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer belirtilmelidir (m.35/5).

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre kararına göre, "iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde manevi tazminat isteyebilir". Bu sayfaya izin almadan link verilebilir. Ancak, bu web sayfası, önceden izin alınmaksızın ne suretle olursa olsun, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, tekrar yayınlanamaz, dağıtılamaz, başka internet sitelerine metin olarak konulamaz.

Yukarıdaki şartlara uygun olarak alıntı yapılırken bu çalışmaya şu şekilde atıf yapılması önerilir:

FENDOĞLU, Hasan Tahsin, " Türkiye'de Yargı "Kronik Kriz" İçerisindedir" (30.01.2011)
<http://www.hasantahsinfendoglu.com/> / <http://www.sde.org.tr/>